

LÄRARHANDLEDNING
FAIR TRADE & AGENDA 2030

Organisationen Fair Trade Återförsäljarna

Organisationen Fair Trade Återförsäljarna är en ideell förening med syftet att gynna en rättvis handel som socialt och ekonomiskt stärker marginaliserade producenter enligt definitionen av rättvis handel samt principerna för Fair Trade. Föreningen verkar i samarbete med sina medlemmar (Världsbutiker, Fair Trade Shop, Fair Trade Caféer, församlingar och andra återförsäljare) för att skapa kännedom, efterfrågan och opinion för att stärka Fair Trade i Sverige.

Arbetet sker inom ramen för WFTO för att förbättra sociala, miljömässiga och ekonomiska förutsättningar för småskaliga producenter genom hela handelskedjan.

www.fairtradeorg.se | info@fairtradeorg.se

This publication was produced with the financial support of the European Union.

Its contents are the sole responsibility of Organisationen Fair Trade Återförsäljarna and do not necessarily reflect the views of the European Union.

©Organisationen Fair Trade Återförsäljarna 2020
Författare: Pernilla Stamm'ler Jaliff

Bakgrund

Fram till år 2030 ska de globala målen för hållbar utveckling vara uppfyllda. Det har världens länder enats kring. I agendan ingår bland annat att uppnå global jämställdhet, anständiga arbetsvillkor och en hållbar konsumtion. Fair Trade, rättvis handel, är ett verktyg för att säkerställa detta på arbetsplatser och för människor runt om i världen.

Den internationella organisationen World Fair Trade Organization (WFTO) samlar företag, organisationer och nätverk i över 70 länder. Totalt består WFTO av 355 medlemmar som alla arbetar för att uppnå en rättvis

handel med respekt för mänskliga rättigheter och miljö. Genom att arbetare runt om i världen får anständiga arbetsvillkor, med en lön som går att leva på, har tusentals människor via rättvis handel kunnat ta sig ur fattigdom. Tack vare Fair Trade har företag och organisationer blivit banbrytare inom jämställdhet. Inom Fair Trade-sektorn finns fler kvinnliga chefer och styrelseledamöter än i andra företag. Arbetarnas barn går i skolan istället för att arbeta. Genom att vi konsument sedan väljer att handla rättvist producerade varor bidrar vi således till hållbarhet på global nivå.

17 globala mål

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål för hållbar utveckling, även kända som Agenda 2030. Genom målen åtar sig världens länder att utrota extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen och att lösa klimatkrisen. Målen förväntas vara uppfyllda till år 2030.

I stort sett alla 17 globala mål berör handel där mänskliga rättigheter, miljö och hållbar konsumtion bör prioriteras för att kunna uppnå målen. Det innebär till exempel jämställdhet mellan kvinnor och män, att alla får en lön som går att leva på och att hälsa och utbildning främjas. Detta är också vad som i praktiken ingår i de 10 principerna för Fair Trade.

10 principer för Fair Trade

De 10 principerna för Fair Trade är baserade på ILO:s kärnkonventioner, och är till för att motverka diskriminering och orättvisor i det internationella handelssystemet. Alla medlemmar inom WFTO, det vill säga producen-

torganisationer, importörer och återförsäljare, åtar sig att följa principerna. På detta sätt blir en produkt rättvist handlad hela vägen från producent till konsument.

Övningar

Fair Trade och Agenda 2030

 - 40 min

Para ihop klassen i mindre grupper om 4-5 personer i varje grupp. Dela ut de 17 globala målen samt de 10 principerna för Fair Trade till varje grupp. Gruppen läser korten tillsammans och diskuterar gemensamt de tillhörande diskussionsfrågorna. Gruppen ska sedan inför helklass presentera vilka kort de valt och varför. Hur hänger de ihop? Om flera valt samma kan diskussionen tas i helklass. Låt grupperna få omkring 20 minuter att diskutera frågorna tillsammans, och använd resterande 20 minuter till att låta grupperna presentera i helklass.

Diskussionsfrågor

- Välj ut tre globala mål och para ihop dem med de 10 principerna för Fair Trade. Ett globalt mål kan handla om flera Fair Trade-principer, så tänk efter vilken princip eller vilka principer ni tycker passar bäst ihop med det valda globala målet.
- Utveckla: varför tycker ni att just dessa mål passar ihop med dessa principer?
- Anser ni att de 10 principerna som helhet bidrar till att uppfylla de 17 globala målen? Varför/Varför inte?

SE BILAGA:

10 kort för Fair Trade och 17 för de globala målen.

3 Case

Syfte

 - 60 min

Att visa på och få elever att diskutera sin egen konsumtion, och dess påverkan på miljön och mänskliga rättigheter i världen.

Instruktioner

Dela in klassen i mindre grupper om cirka 4-5 personer. Dela ut ett case till vardera grupp. Det finns totalt 3 stycken casekort. Gruppen läser casekortet tillsammans och besvarar sedan tillhörande diskussionsfrågor. Låt gruppen få cirka 20 minuter att diskutera och besvara frågorna.

Använd resterande 20 minuter åt att låta grupperna presentera sitt case inför resten av klassen, och kort berätta om diskussionen i gruppen. Om flera grupper tilldelats samma case kan det öppna upp för diskussioner i helklass.

Case 1: Alla kvinnors rätt till egenmakt

Du är en 29-årig kvinna, mamma till tre söner och arbetar varje dag på ett kakaoplantage. Varje dag går du upp klockan 05.00 för att till fots ta dig ut på plantagen och plocka kakaoböner. Sedan lämnar du kakaobönerna till "insamlaren" som samlar ihop, torkar, väger och skickar iväg kakaobönerna till hamnen. Från hamnen transporteras sedan kakaobönerna via flyg eller fartyg till Sverige. Du får betalt 3 kronor om dagen. Det är tre gånger så lite som Andreas får, som gör exakt samma arbete som du. Ibland tvingas du stanna hemma då du har ont i dina luftvägar på grund av den tunga besprutningen av kakaoträden. De dagarna får du inte någon lön. Du önskar att du istället för att plocka bönerna kunnat arbeta med att sälja själva chokladen, slutprodukten, i en butik i Sverige. Då hade du istället tjänat cirka 900 kronor om dagen. Du drömmer om att dina söner aldrig ska behöva arbeta på plantage, men du har inga pengar över att spara, så att de ska kunna gå i skolan och studera vidare på universitetet.

Diskussionsfrågor:

Hur mycket är 3 kronor i förhållande till 900 kronor?

Hur mycket skulle du behöva tjäna per dag för att få en levnadslön? I en levnadslön ingår mat, boende, sjukvård, skolgång för eventuella barn och pengar till sparande för oväntade utgifter.

Varför tror du att kvinnorna får lägre betalt än männen som arbetar på samma arbetsplats?

Vilka globala mål tycker du att caset tar upp?

Case 2: Nyproduktion, second hand eller Fair Trade?

Du ska på fest i helgen hos en kompis och vill köpa dig en ny t-shirt. Du går in i en klädbutik som du gillar och börjar titta igenom vad det finns för t-shirts. När du väl hittat en som du gillar ser du att den är Fairtrade-märkt. "Vad bra!" tänker du, men så ser du att precis bredvid hänger det billigare t-shirts som inte är Fairtrade-märkta. De är i samma färg som den du hittat, och också i bomull. Du funderar en stund men bestämmer dig till slut för att köpa den billigare t-shirten. De extra kronorna kan du spara för att använda till något annat. Dessutom är det ju samma butik, så de måste väl ha samma krav för tillverkningen av deras kläder, oavsett om t-shirten är Fairtrade-märkt eller inte, eller?

Diskussionsfrågor:

Skulle du valt den Fairtrade-märkta t-shirten eller den billigare t-shirten? Varför/varför inte?

Varför tror du att en klädbutik väljer att ha både Fairtrade-märkta t-shirts och icke-märkta t-shirts?

Vems ansvar är det att sömmerskan ska få rättvis betalt? Kunden? Klädföretaget? Klädfabriken? Någon annan?

Om du ska köpa en t-shirt, vilket alternativ skulle du välja och varför?:

Alternativ 1 – Fairtrade-märkt

Alternativ 2 – Nyproducerad utan någon märkning

Alternativ 3 – Second hand

Vilka globala mål tycker du att caset tar upp?

Case 3: Ekologiskt eller Fair Trade?

Du sitter i skolans cafeteria med en av dina vänner. Ni har båda valt att köpa kaffe, och börjar diskutera kaffeodling. Din kompis hävdar nämligen att det är mycket bättre att köpa ekologiskt kaffe än Fairtrade-märkt kaffe, för att Fair Trade inte tar någon hänsyn till miljön. Och utan respekt för miljön kommer till slut ingen människa kunna leva på planeten, och då struntar vi i om vi kan dricka kaffe eller inte. "För då är vi ju alla utrotade", säger din kompis. Du funderar en stund. Är det inte så att Fair Trade även innehåller miljökriterier? Eller är det bara sociala kriterier, som förbud mot barnarbete och minskad fattigdom, som ingår?

Diskussionsfrågor:

Vad är det för skillnad på ekologiskt och Fair Trade/rättvis handel? Behöver det ena utesluta det andra?

Vad skulle du själv valt, ekologiskt eller Fair Trade? Varför?

Vilken av de 10 principerna för Fair Trade tar upp miljön? Vad har miljö med arbetsvillkor att göra?

Vilka globala mål tycker du att caset tar upp?

FairTrade-quiz 10 frågor

Detta quiz görs individuellt. Dela ut de 10 frågorna till eleverna, alternativt kan övningen göras digitalt. Låt klassen få 15-20 minuter att besvara frågorna. Gå därefter igenom facit i helklass.

Quiz - 20 min

1. Hur många butiker finns det i Sverige som är specialiserade inom rättvis handel/Fair Trade?

0 st.   32 st.   85 st.

2. Hur många Fairtrade-märkta varor finns det på den svenska marknaden?

100 st.   1300 st.   2600 st.

3. Hur mycket vatten går det åt för att tillverka ett par jeans?

5-10 liter vatten   800-1300 liter vatten   10 000-15 000 liter vatten

4. Hur mycket får sömmerskan betalt för en t-shirt som kostar 99 kronor i den vanliga handeln (alltså ej Fair Trade)?

3 kr.   30 kr.   50 kr.

5. Hur många mobiltelefoner slängs varje år i Sverige?

100 000   750 000   1 000 000

6. Hur många procent av de som sitter i styrelserna är kvinnor hos företag som är WFTO-medlemmar?

12%   51%   88%

7. Hur många procent av de som sitter i styrelserna i andra företag i världen är kvinnor?

12%   51%   88%

8. Hur många principer för Fair Trade/rättvis handel finns det?

5 st.   10 st.   20 st.

9. Hur många globala mål finns det inom Agenda 2030?

5 st.   12 st.   17 st.

10. Hur många arbetare/producenter gynnas av WFTO i världen?

115 000   350 455   965 700

Facit

- Hur många butiker finns det i Sverige som är specialiserade inom rättvis handel/Fair Trade?
0 st.   32 st.   85 st.
- Hur många Fairtrade-märkta varor finns det på den svenska marknaden?
100 st.   1300 st.   2600 st.
- Hur mycket vatten går det åt för att tillverka ett par jeans?
5-10 liter vatten   800-1300 liter vatten   10 000-15 000 liter vatten
- Hur mycket får sömmerskan betalt för en t-shirt som kostar 99 kronor i den vanliga handeln (alltså ej Fair Trade)?
3 kr.   30 kr.   50 kr.
- Hur många mobiltelefoner slängs varje år i Sverige?
100 000   750 000   1 000 000
- Hur många procent av de som sitter i styrelserna är kvinnor hos företag som är WFTO-medlemmar?
12%   51%   88%
- Hur många procent av de som sitter i styrelserna i andra företag i världen är kvinnor?
12%   51%   88%
- Hur många principer för Fair Trade/rättvis handel finns det?
5 st.   10 st.   20 st.
- Hur många globala mål finns det inom Agenda 2030?
5 st.   12 st.   17 st.
- Hur många arbetare/producenter gynnas av WFTO i världen?
115 000   350 455   965 700

The logo for Fair Trade Org is centered in a white circle. It features the text "FAIR TRADE" in a large, black, serif font, with "ORG" in a smaller, black, serif font below it. A thick, dark green brushstroke curves around the right and bottom of the text, ending in a lighter green, textured shape that resembles a leaf or a drop.

FAIR
TRADE
ORG

**Organisationen
Fair Trade Återförsäljarna**

www.fairtradeorg.se

info@fairtradeorg.se